

MINISTRI MÄÄRUS

Riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arendusprojektide määrus

Määrus kehtestatakse avaliku teabe seaduse § 43² lõike 2 ja vabariigi valitsuse seaduse § 46 lõike 6 alusel.

1. peatükk **Üldsätted**

§ 1. Määruse eesmärk

Määrusega tagatakse riigi infosüsteemi terviklik, ühetaoline, kvaliteetne ja säästlik arendamine.

§ 2. Määruse reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse riigi infosüsteemi infotehnoloogilise auditeerimise kord ja riigi infosüsteemiga seotud arendusprojektide algatamise, elluviimise ja aruandluse nõuded.

§ 3. Asutus

Asutus määruse tähenduses on IKT-arendusprojekti algatav või ellu viiv valitsusasutus või valitsusasutuse hallatav riigiasutus vabariigi valitsuse seaduse § 39 lõike 3 ja § 43 lõike 1 kohaselt.

§ 4. IKT-arendusprojekt ja IKT-arendusprojektide auditeerimine

(1) Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiline arendusprojekt (edaspidi IKT-arendusprojekt) on riigi infosüsteemiga, ühiskonna toimimiseks kriitilise teenusega või üleriigilist koostööd nõudvate digiühiskonna arenguvajadustega seotud eesmärgipõhine ajaliselt piiritletud tegevuste kogum, millega parandatakse digitaalset toimepidevust, suurendatakse riiklikku julgeolekut ning töötatakse välja, täiustatakse või parandatakse riigi äriprotsessi. Selline tegevuste kogum hõlmab muu hulgas IKT-lahenduste, sealhulgas tarkvara, infosüsteemi, veebi- ja mobiilirakenduste või tehnoloogilise arhitektuuri ja taristu muudatusi ning juurutamist, et lahendada digiühiskonna toimimise seisukohalt olulist probleemi või toetada riigi strateegilisi vajadusi. Selline projekt näeb tavaliselt ette üleriigilist koostööd ja otsuseid, vajaduste ja nõuete analüüsi ning ühtlustamist, süsteemi või toote kavandamist ja arhitektuuri loomist, sealhulgas arendustööde elutsükli nõuetekohast kavandamist, disaini, prototüüpimist, programmeerimist, testimist, juurutamist ja kasutajakeskkonna analüüsi, ning järjepidevat arendust ja kasutajatuge.

(2) IKT-arendusprojektide auditeerimine on süsteemne ja sõltumatu protsess, mille eesmärk on hinnata IKT-arendusprojekti vastavust kehtestatud nõuetele, eesmärkidele, eelarvele ja ajakavale, kontrollida projektijuhtimise, riskihalduse ning turvalisuse ja kvaliteedi tagamise tõhusust ning tagada, et projekt viiakse ellu läbipaistvalt, tõhusalt ja vastutustundlikult, toetades probleemide varajast avastamist ja parandusmeetmete rakendamist.

§ 5. Riigi IKT-arenduste plaan ja riiklik teenusestandard

(1) Riigi IKT-arenduste plaan on prioriseeritud tegevuste dokument, mis koondab IKT-arendusprojektid ja valdkondliku visiooni ning kontrollib nende vastavust strateegiadokumentide, sealhulgas digiühiskonna arengukava riiklikele suundadele.

(2) Riiklik teenusestandard on otseste avalike teenuste ja digiteenuste arendamist ning juhtimist suunav juhend, mis toetab teenusejuhte ja arendusrühmi avalike teenuste arendamisel teenuse elutsükli jooksul ning teenuse vastavusse viimist keskselt kokku lepitud põhimõtete ja kvaliteedikriteeriumidega.

§ 6. IKT-arendusprojekti puhul järgitavad põhimõtted

IKT-arendusprojekti algatades, ellu viies ja auditeerides lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- 1) dubleerimiskeeld – ei arendata uut infosüsteemi, alamsüsteemi või IKT-teenust, mis dubleerib olemasolevat riigi loodud, hallatavat ja keskselt määratud IKT-komponenti, -teenust või -funktsiooni;
- 2) eesmärgipärasus ja mõjus – IKT-arendusprojekti välja töötades keskendutakse teenuse või protsessi reaalse väärtuse kasvatamisele, parandades tulemuslikkust, vähendades kõigil osalistel kulukust, parandades teenuse kättesaadavust või maandades riske. Iga projekti puhul näidatakse selgelt, milline mõõdetav muutus sellega saavutatakse ning kuidas see toetab organisatsiooni või riigi strateegilisi eesmärke;
- 3) teenuste loomine tellimusepõhiselt – IKT-arendusprojekt põhineb selgel ja tõendatud ühiskondlikul vajadusel, mida toetavad ka riigi strateegilised eesmärgid;
- 4) kasutajakesksus – IKT-arendusprojekt lähtub kasutaja vajadustest, võimaldades digiteenust lihtsalt kasutada ning mõista, kuidas teenus toimib ja mida seda rakendades teha saab;
- 5) kulutõhusus ja vastutustundlikkus – IKT-arendusprojekti kavandades ja ellu viies kasutatakse ressursse tõhusalt ning jätkusuutlikult, vältides raiskamist ja liigset bürokraatiat, seatakse eesmärk hoida riigi pikaajalised kulud võimalikult väikesed ning kaalutakse võimalust, et digiteenust pakub erasektor;
- 6) paindlikkus – IKT-arendusprojektiga loodavad infotehnoloogilised lahendused kavandatakse ja viiakse ellu nii, et oleks tagatud nende pikaajaline toimivus, infosüsteemide hooldatavus ja uuendatavus, mis võimaldab projekti asjakohasuse ja tulemuslikkuse kindlustamiseks reageerida muutuvatele oludele, ohtudele ja tehnoloogilisele arengule;
- 7) partnerite kaasamine – IKT-arendusprojekti ellu viies tehakse tihedat koostööd asjassepuutuvate valdkondade spetsialistide, ametkondade ja huvigruppidega, sealhulgas akadeemiliste asutustega, era- ja mittetulundussektoriga, et tagada mitmekülgne ja kvaliteetne projekti tulemus;
- 8) turvalisus ja toimepidevus – IKT-arendusprojekti algatades võetakse arvesse küber- ja julgeolekuohtusid, üleriigilist riskianalüüsi, geopoliitilist olukorda, sõltuvust digitaalsetest lahendustest ning tehnoloogilist arengut, mis võimaldab sujuvat ja turvalist andmevahetust ning toimimist koos teiste riigi infosüsteemi komponentide ja teenustega.

2. peatükk

Riikliku IKT-juhtkogu ja seda teenindava üksuse ülesanded

§ 7. Riikliku IKT-juhtkogu eesmärk ja ülesanded

(1) Riikliku IKT-juhtkogu eesmärk on juhtida IKT-arendusprojektide algatamist, elluviimist ja auditeerimist, et tagada määruses kirjeldatud põhimõtete terviklik rakendamine üle riigi.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 toodud eesmärgi saavutamiseks täidab riiklik IKT-juhtkogu järgmisi ülesandeid:

- 1) kinnitab IKT-arendusprojekte hõlmava riigi IKT-arenduste plaani;
- 2) koordineerib eri asutuste IKT-arendusi, kontrollides määruse § 3 põhimõtetele vastavust, ja tagab riigis tervikliku lähenemise määruse nõuete täitmisel;
- 3) vajaduse korral suunab IKT-arendusprojekte valdkondlikesse nõukodadesse;
- 4) jälgib riigi IKT-arenduste plaani, IKT-arendusprojektide ja esitatud suuniste elluviimist.

§ 8. Riikliku IKT-juhtkogu koosseis ja töökord

(1) Riiklik IKT-juhtkogu koosneb ministeeriumite kantsleritest, kes on andnud oma nõusoleku juhtkogus osalemiseks.

(2) Riiklikku IKT-juhtkogu juhib Justiits- ja Digiministeeriumi kantsler või teda asendav ametnik.

§ 9. Riiklikku IKT-juhtkogu teenindavad üksused ja nende ülesanded

(1) Riiklikku IKT-juhtkogu teenindavad üksused on Justiits- ja Digiministeeriumi digiriigi osakond ning digitaristu ja küberturvalisuse osakond.

(2) Teenindav üksus täidab järgmisi ülesandeid:

- 1) valmistab ette riikliku IKT-juhtkogu kohtumised;
- 2) kontrollib määruse nõuete täitmist IKT-arendusprojektides;
- 3) suunab vajaduse korral arendusprojekti määruse § 13 lõikes 4 sätestatud nõuete kontrolliks asjaomasesse nõukotta;
- 4) valmistab ette ja juhib nõukoja kohtumisi, vajaduse korral kaasab asjakohaseid osalisi ja eksperte.

§ 10. Nõukojad

(1) Andmenõukoda on Justiits- ja Digiministeeriumi juhitud praktikutest ja ekspertidest koosnev kogu, mis aitab tagada isikuandmete õiguspärase töötlemise ning andmetöötlusel põhinevate avalike teenuste usaldusväärsuse, läbipaistvuse ja inimkesksuse; toetab digiriigi IKT-arendusprojekte, mille puhul ilmnevad isikuandmete töötlemise või andmete taaskasutamisega seotud riskid või murekohad; töötab käsitletavate juhtumite põhjal välja ning pakub asutustele temaatilisi juhiseid isikuandmete õiguspäraseks töötlemiseks ja tüüpilisemate riskide maandamiseks või murekohtade lahendamiseks.

(2) IT-arhitektuurinõukoda on Justiits- ja Digiministeeriumi juhitud ekspertide kogu, mis kehtestab ja ühtlustab riigi infosüsteemi üleseid infotehnoloogilisi nõudeid, annab tagasisidet ja kontrollib kavandatava või käimasoleva IKT-arendusprojekti tehnoloogiliste lahenduste ja valikute õigsust, süsteemiülest kvaliteeti, arhitektuuri ning jätkusuutlikkust.

(3) Teenusearenduse nõukoda on Justiits- ja Digiministeeriumi juhitud ekspertide kogu, mis ühtlustab ja jõustab avalike teenuste arendamise ärilised ja teenusedisaini põhimõtted, hindab ja kontrollib teenuse vastavust riiklikule teenusestandardile ning toetab nende põhimõtete ja standardi süsteemset rakendamist üleriigilistes IKT-arendustes.

§ 11. Nõukodade koosseis ja otsused

(1) Määruse § 10 lõigetes 1, 2 ja 3 nimetatud nõukojad kutsub kokku justiits- ja digiminister. Nõukodadesse kaasatakse Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisala väliselt riigi asjakohased eksperdid nende nõusolekul.

(2) Nõukoja arutelu lõpeb kirjaliku või taasesitamist võimaldavas vormis tehtud otsusega.

(3) Nõukoja otsuste täitmist kontrollib Justiits- ja Digiministeerium. Kontrolli tegemiseks on tal õigus küsida asjaomast infot IKT-arendusprojekti juhtidelt.

3. peatükk IKT-arendusprojekti ettevalmistamine

§ 12. IKT-arendusprojekti kavandamine riigi IKT-arenduste plaani

(1) IKT-arendusprojekti algatamiseks peab ministeerium koostama ning esitama Justiits- ja Digiministeeriumile kokkulepitud tähtjaks oma valitsemisala ministeeriumi kantsleri kinnitatud ettepanekud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seotud ärimuudatuste kohta.

(2) Valdkonna ärimuudatuste ettepanekud peavad sisaldama vähemalt:

- 1) ülevaadet põhistatud seostest strateegiatega, sealhulgas riigi pikaajalise strateegiaga „Eesti 2035“, teiste valdkondade ja Eesti digiühiskonna arengukavaga;
- 2) loetelu IKT-arendusprojektidest aasta kaupa, sealhulgas ülevaadet käesoleval määruusel põhinevate teenuste, investeeringute ja IKT-arendusprojektide algatuste hetkeolukorrast ning tulevikuvisioni.

(3) Justiits- ja Digiministeerium koostab valitsemisala IKT-strateegiate alusel riigi IKT-arenduste aastase plaani, mille kinnitab riiklik IKT-juhtkogu. Nimetatud plaan on riigi IKT-arenduste prioriteetide seadmise, IKT rahastuse kavandamise ja vajaduse korral jagamise alus.

4. peatükk IKT-arendusprojekti elluviimine, lõpetamine ja auditeerimine

§ 13. Riigi IKT-arenduste plaanis oleva IKT-arendusprojekti elluviimine

(1) Asutus kooskõlastab riigi IKT-arenduste plaani lisatud detailsema IKT-arendusprojekti Justiits- ja Digiministeeriumiga hiljemalt arenduse tegemisele eelneva aasta septembriks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kooskõlastamiseks esitab asutus taotluse Justiits- ja Digiministeeriumile juhul, kui:

- 1) IKT-arendusprojekti tulemusel luuakse uus infosüsteem või andmekogu;
- 2) IKT-arendusprojekti tulemusel luuakse uus digiteenus;
- 3) olemasolev teenus viiakse üle uuele tehnilisele platvormile;
- 4) arendatakse olemasoleva infosüsteemi või andmekogu uut funktsionaalsust;
- 5) lõpetatakse olemasoleva infosüsteemi, andmekogu või teenuse tegevus;
- 6) teenuseprotsessi korraldus vaadatakse olulisel määral ümber.

(3) Taotlus peab sisaldama järgmisi IKT-arendusprojekti ja sellega seotud kirjeldusi:

- 1) valdkonna visioon;
- 2) seosed määruse § 3 põhimõtetega;
- 3) hetkeolukorra kirjeldus;

- 4) lahendatav probleem;
- 5) tuleviku väärtuspakkumine, tulemus, selle mõõdik ja mõju, sealhulgas rohemõju;
- 6) olemasolevad ja vajaminevad ressursid;
- 7) tegevused ning nende ajakava ja pikaajaline eelarve, sealhulgas kulude kokkuhoiu prognoos;
- 8) projekti elluviimiseks vajalikud eeltingimused, otsused ja koostöö;
- 9) olulised kasutajagrupid, seotud asjaosalised ja partnerid;
- 10) tehisaru arendamise või kasutuselevõtu asjakohasuse põhjendus;
- 11) andmehaldusnõuetele vastavuse selgitus.

(4) Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab IKT-arendusprojekti, kui:

- 1) IKT-arendusprojekt on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2008. a määruse nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“ §-s 5 sätestatud riigi infosüsteemi haldamise põhimõtetega;
- 2) IKT-arendusprojekt on kooskõlas valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga kehtestatud riigi infosüsteemi koostalitlusvõime raamistiku nõuetega ulatuses, milles see on arendusprojekti sisu ja olemust arvestades võimalik ja asjakohane;
- 3) IKT-arendusprojekt on kooskõlas „Eesti 2035“, teiste valdkondade arengukava ja Eesti digiühiskonna arengukava suundadega, panustades selle eesmärkidesse ja mõõdikutesse;
- 4) IKT-arendusprojekt on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 25. mai 2017. a määruse nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ §-des 6, 7, 9 ja 13–15 sätestatud nõuete ja põhimõtetega;
- 5) IKT-arendusprojekt on kooskõlas Justiits- ja Digiministeeriumile samal aastal esitatud ministeeriumi valitsemisala IKT-strateegiaga ning kantud riigi IKT-arenduste plaani;
- 6) IKT-arendusprojekti mõju ja kavandatud eesmärk on põhjendatud ning esitatud ajakava raames saavutatav;
- 7) IKT-asutus on võimeline IKT-arendusprojekti eesmärke saavutama ja tulemuste jätkusuutlikkust tagama määruse § 3 põhimõtete kohaselt;
- 8) IKT-arendusprojekt on kooskõlas Riigikantselei ning Justiits- ja Digiministeeriumi tellitud juhises „Digiteenuse omanike ja pakkuja valik: juhend avalikule sektorile digiteenuste arendamise planeerimisel“ toodud põhimõtetega.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud nõuetele vastavust kontrollides avastatakse IKT-arendusprojekti puudusi, küsitakse asutuselt selgitusi ning vajaduse korral võimaldatakse asjakohaseid suuniseid andes taotluse puudused kõrvaldada. Kooskõlastamisotsuse tähtaeg pikeneb selgituste saamiseks, suuniste täitmiseks ja taotluse puuduste kõrvaldamiseks kulunud aja võrra.

(6) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatule on Justiits- ja Digiministeeriumil õigus suunata IKT-arendusprojekt andme-, IT-arhitektuuri- või teenusearenduse nõukotta. IKT-arendusprojekti kooskõlastamise eeldus on nõukojalt saadud positiivne arvamus.

(7) IKT-arendusprojekt kooskõlastatakse ning sellest teavitatakse asutust kuni 20 tööpäeva jooksul arendusprojekti algatamise taotluse saamisest, puuduste kõrvaldamisest või nõukoja otsuste rakendamisest arvates. Põhjendatult kiireloomulise IKT-arendusprojekti puhul teavitatakse asutust esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui viie tööpäeva jooksul IKT-arendusprojekti taotluse saamisest, puuduste kõrvaldamisest või nõukoja otsuste rakendamisest arvates.

(8) IKT-arendusprojektile kooskõlastust andes võib asutusele esitada märkusi ja soovitusi, mida asutus peab arendusprojekti puhul arvesse võtma.

(9) IKT-arendusprojekti algatamist ei kooskõlastata, kui asutus ei ole suuniste kohaselt kõrvaldanud või keeldub kõrvaldamast taotluses esinenud puudusi või arendusprojekt ei vasta käesoleva paragrahvi lõike 4 nõuetele ning puuduste kõrvaldamine ei ole võimalik.

(10) IKT-arendusprojekti kooskõlastamata jätmise korral esitatakse otsuses arendusprojekti kooskõlastamata jätmise põhjendused ja antakse vajaduse korral suuniseid nõuete täitmiseks.

(11) Kui IKT-arendusprojekti rahastust taotletakse riigieelarve vahenditest, on Rahandusministeeriumil õigus küsida arvamust määruse nõuetele vastamise kohta Justiits- ja Digiministeeriumilt.

(12) Arvamuse käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud IKT-arendusprojekti kohta võib Justiits- ja Digiministeerium saata Rahandusministeeriumile ka omal algatusel.

(13) IKT-arendusprojekti auditeerib ja kooskõlastab riiklik IKT-juhtkogu.

§ 14. Riigi IKT-arenduste plaanis oleva IKT-arendusprojekti aruandlus

(1) Justiits- ja Digiministeeriumi kokku kutsutud riiklikule IKT-juhtkogule esitatakse ülevaade tehtud IKT-arendusprojektist hiljemalt 30 päeva jooksul IKT-arendusprojekti valmimisest arvates.

(2) Justiits- ja Digiministeeriumil on õigus saada asutuselt, kelle IKT-arendusprojekt kooskõlastati, aruannet arendusprojekti elluviimise hetkeseisu või tulemuse kohta, et anda vajaduse korral soovitusi ja suuniseid.

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Uudeberg
kantsler